

Olje og Energi Departementet
Postboks 8148 Dep
033 OSLO

Brasøy den

**Ad.: Klage på godkjenningen av MTA-plan for Øyfjellet Vindkraftverk.
Levert av Eolus Wind AS den 09.05.2019 med høringsfrist 31.05.2019.
Godkjent av NVE med vedtak den 18. desember 2019, hvilket det herved
påkLAGES av Naturvernforbundet i Nordland.**

Sammendrag

Naturvernforbundet i Nordland har nøye gjennomgått en rekke saksområder i den aktuelle MTA-planen, som er relevant for vårt arbeidsfelt. Vi nevner her: Natur og Miljø, Reindrift, Reiseliv, Friluftsliv og forholdet mellom planområdet Øyfjellet Vindkraftverk og Lomsdal – Visten nasjonalpark. Naturvernforbundet i Nordland vil i denne klagen påpeke, punkt for punkt, en slett kvalitet og dårlig kvalitets-sikring på utredninger som gjelder samtlige av disse punktene. Vår konklusjon:

Vi må på det sterkeste kreve at Olje og Energidepartementet avviser NVE sin godkjenning av MTA – planen, innlevert av Eolus Vind Norge AS.

#

Konsesjonsvilkår ikke oppfylt

Vi har tidligere klaget til OED at Øyfjellet vindkraftverk har fått en gjeldende konsesjon (11.10.2018) i og med at den av OED ble ledsaget av en rekke spesielle vilkår etter Energiloven § 3-5. Hvorav det viktigste er vilkår nr. 15 som ennå ikke er oppfylt, og som lyder:

«Eolus Vind Norge AS skal legge til rette for at det inngås avtale med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og et forslag til avbøtende tiltak for reindriften i anleggs- og driftsfasen. Forslaget skal blant annet sikre adkomst til vinterbeitene i nordvest ved avbøtende tiltak knyttet til flyttleien gjennom planområdet. Tiltak for å sikre flytting til og fra vinterbeitene i nordvest skal forelegges Fylkesmannen i Nordland for vurdering etter reindriftsloven. Forslag til avbøtende tiltak skal presenteres i detaljplanen for tiltaket, jfr. Vilkår 12. Detaljplanen skal godkjennes av NVE. Dersom det ikke oppnås enighet mellom konsesjonær og reinbeitedistrikt om avbøtende tiltak, må NVE konsultere reinbeitedistriktet før detaljplanen kan godkjennes».

Eolus Vind Norge AS har satt ned noen punkter i MTA som handler om «avbøtende tiltak» men uten å konsultere reinbeitedistriktet. Det er tiltak som er helt uten seriøst reindrifts-faglig innhold, og helt uten mulighet for å bli gjennomført. De har heller ikke lagt noe til rette for å inngå en avtale med Jillen Njaarke reinbeitedistrikt.

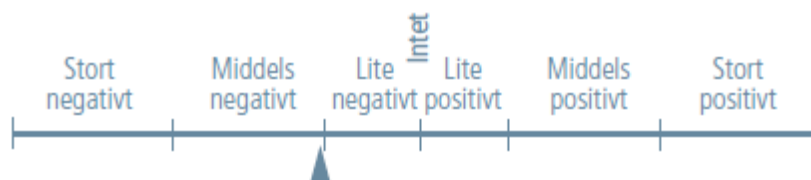
NVE har heller ikke fastsatt avbøtende tiltak i MTA-planen, i strid med konsesjonsvilkår nr. 15 /referert over).

Vi anser derfor at konsesjonen ikke er endelig og gyldig.

Om den godkjente MTA-planen:

Natur og miljø

Den aktuelle MTA-planen hadde en «hale» av 13 konsekvensutredninger og fagrapporter på til sammen 715 sider. Som dessverre kun var oppført med forfatter og tittel, men uten link så de kunne hentes. Etter mange henvendelser til Norconsult fikk Naturvernforbundet i Nordland endelig tilsendt de to som handlet om Naturmangfold og friluftsliv.

Denne figuren (1) viser den gjennomgående konklusjonen når det gjelder naturmangfold. Noe som vi slett ikke er enig i. Riktignok stammer dette arbeidet fra 2013, men selve naturen har jo ikke endret seg. Det er flere verneverdige og rødlistede naturtyper i planområdet som er underslått i rapporten.

Ett sted i utredningen om naturmangfold, (2013) meldes det om observasjoner av jaktfalk og kongeørn. Det anbefales å sette ut lyttebokser for å bekrefte observasjonene, og deretter verifisere hekking med observasjon i terrenget. Denne utplasseringen fant først sted i juni 2019, altså seks år etterpå. Og på et tidspunkt da fuglene ligger på reir, og ikke kommer med den minste lyd som kan røpe reiret. Dette ble også utført etter at høringsfristen for MTA gikk ut den 31. mai.

Denne delen av utredningen var altså helt verdiløs.

Morten Selnes, som foretok disse to utredningene i 2013, gikk så sent som 4. september 2019, ut i en avisdebatt og bekreftet det som står i denne utredningen. Nemlig at det «ikke er noen rødlistearter eller utvalgte naturtyper i planområdet».

Det er direkte feil, og viser med all tydelighet kvaliteten på dette arbeidet.

Ser vi på Artsdatabankens rødliste for naturtyper fra november 2018, finner vi en rekke rødlistede naturtyper i planområdet for Øyfjellet vindkraftverk. Rabbe, kystlynghei, slåttemyr, vanlig myr og snøsoleie. For ikke å snakke om snøleier, som er livsviktig i reinens kalvingsområde. Den vegetasjonen som kommer opp her når den siste snøen har smeltet, er musøre (salix) og andre arter, som reinkalven er helt avhengig av som sin første føde når den skal avvennes fra simla sin melk. Dette er med på å utvikle enzymene og bakteriefloraen i kalvemagen, slik at den klarer å leve av det temmelig grove fôret som reinen må klare seg med resten av livet.

Både fjellrype og lirype finnes i planområdet, og begge arter er rødlistet. Om jaktfalk og kongeørn vet vi ikke noe mer enn observasjonene fra 2013. Det finnes minst 6 – 7 rødlistede naturtyper, som dekker store deler av planområdet. Hvis denne utredningen om naturmangfold skulle blitt gjennomført med en kvalitet som sikrer et korrekt svar, burde det vært gjennomført en ekstra kartlegging av naturtyper. Spesielt når det handler om et område på 55 kvadratkilometer, som stort sett vil bli nedbygget av veier og 75 fundamenter, hvert på størrelse med en halv fotballbane.

Denne utredningen om biologisk mangfold er altså sterkt misvisende, og støtter det Naturvernforbundet har hevdet i mange år:

Det må bli en slutt på at utbygger leier inn og betaler for slike utredninger.

Vi har etter-gått noen slike utredninger for tre år siden. Våre biologer fant mange ganger fler rødliste-arter en det biologen som utbygger betalte for fant. Det er en kjensgjerning at de aldri vil finne nok rødlistearter, slik at en utbygging blir stanset. Da blir det slutt på oppdragene. Vi ser det tydelig i utredningene om biologisk mangfold for Øyfjellet. Alle konklusjoner ender med «lite til middels negativ påvirkning». Altså ikke noe å ta hensyn til.

Skal slike biologiske utredninger ha noen verdi, må biologene eller andre fagfolk oppnevnes og betales av myndighetene. Kanskje en utmerket måte ville være å benytte «De grønne sertifikatene» til å finansiere denne virksomheten.

Naturvernforbundet i Nordland viser derfor til en enstemmig uttalelse fra Landsstyret vårt, publisert den 29.05.2019:

Naturvernforbundet frykter at de siste årene er gitt konsesjoner på for dårlig miljøfaglig grunnlag, og ber Regjeringen gjennomgå alle gitte vindkraft-konsesjoner på nytt.

#

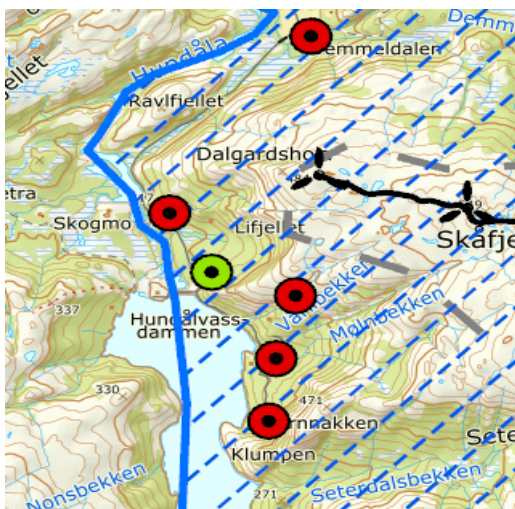
Drikkevann

I MTA-planen leser vi:

Det er ingen godkjenningspliktige vannverk i nedslagsfeltet til konsesjonsområdet. Private uttak av drikkevann er kartlagt gjennom innhenting av offentlig tilgjengelige data fra NGU og Mattilsynet, samt kontakt med en stor andel av eierne til tilliggende hus og hytter. Figur 12 viser resultatene fra kartleggingen.

Og:

Private drikkevannskilder rundt planområdet skal kartlegges, og risikoen for forurensning skal vurderes. Eolus Vind Norge AS skal i samråd med Vefsn kommune avklare hvilke eventuelle tiltak som må iverksettes for å sikre private drikkevannskilder rundt planområdet. Dette skal beskrives i miljø-, transport- og anleggsplanen, jf. Vilkår 13.

Figur 12: (t.v.) Disse fritidsboligene ligger rett ned for turbinene, med jevn skråning ned mot vannet. Alle hyttene benytter seg av bekkene som kommer ned fra fjellet (og vindkraftanlegget) som drikkevannskilde. Her er ingenting gjort for å sikre avbøtende tiltak, mot evt. forurensninger fra turbinene rett over i fjellet.

Reindrift

Planområdet for Øyfjellet vindkraftverk blokkerer trekkveiene for flytting mellom sommer- og høstbeitet, og vinterbeitet langs kysten i nordvest. Dette er klart i strid med Reindriftsloven § 22:

«Reindriften flyttleier må ikke stenges, men Kongen kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttveier når berettigede interesser gir grunn til det.»

Det er Landbruks og matdepartementet som er delegert kompetanse til stenging av flyttvei, men forutsetningen for et slikt vedtak er at flyttveien kan omlegges, eller at det kan åpnes en ny flyttvei.

Ved å godkjenne Eolus Vind Norge AS sin MTA-plan, har NVE uten rettslig adgang eller kompetanse vedtatt å stenge flyttveien uten at det eksisterer alternativer.

Eolus Vind Norge AS på Jillen Njaarke reinbeitedistrikt å selv bekoste en reinfaglig utredning, for å bevise sin hevdvunne rett, og det tapet eller de vanskeligheter de ville bli påført ved en slik utbygging. Etter lang tautrekning gikk Eolus Vind Norge AS med på å betale en slik utredning, og Stiftelsen Protect Sapmi gjennomførte arbeidet.

Dessverre var hastverket med å komme i gang så stort at MTA ble sendt ut på høring den 9. mai 2019. med svarfrist 31. mai. Uten at arbeidet til Protect Sapmi var ferdig og uten deres konklusjon, som i korthet gikk ut på:

«Området til Jillen Njaarke reinbeitedistrikt har blitt sterkt innskrenket av utbygginger gjennom årene, og vil ikke tåle særlig mye mer. Dersom Øyfjellet vindkraftverk blir bygget, betyr det at hele, eller store deler av Jillen Njaarke reinbeitedistrikt må legges ned. Det vil frata mange familier både kultur og levebrød som har vært en uavbrutt virksomhet i snart fem hundre år.»

Denne viktige utredningen, med den dramatiske konklusjonen, er ikke tatt med i MTA-planen og dermed heller ikke tatt hensyn til. En særdeles viktig grunn til å avslå godkjennelsen av denne planen.

I denne forbindelse kan vi hitsette et avsnitt i en pressemelding fra Regjeringa.no den 12.10.2017:

«For mange er dei samiske språka den viktigaste kulturberaren for det samiske folket. Samtidig er dei samiske språka små og sårbare, spesielt sørsamisk og Lulesamisk. Storsamfunnet må bidra til at desse blir tatt vare på, påpeiker statråd Jan Tore Sanner.»

Til dette kan vi legge til, at reindriften har sørsamisk som arbeidsspråk. Det finnes mengder med ord og uttrykk, beskrivelser av beite, landskap, snøforhold etc. som ganske enkelt ikke lar seg oversette til norsk. Reindriften er med andre ord det som holder sør-samisk språk levende.

Viktig kjøttproduksjon

Reinkjøtt har de siste årene funnet veien til stadig fler av matvarekjedene. Samene har systematisert produksjonen, med mobile slakterier, og flere småbedrifter som leverer. Dette er det mest økologiske og utslippsfrie kjøttet som finnes. Etter hvert har denne produksjonen gått over fra å være en slags husflid, til å bli matvare som vi må regne med. Som gourmet-vare som nå etter hvert har fått internasjonal ry. Reinkjøtt høstet nylig en rekke priser under «Grüne Woche» i Berlin

Juridisk ansvar

Vefsn kommune har for tredje gang søkt om å få definert planområdet på 55 kvadrat-kilometer som Statlig arealplan. Og fikk det godkjent i oktober 2019. Spørsmålet nå er: Hvem har det juridiske ansvaret dersom Staten går inn for å bygge Øyfjellet Vindkraftverk?

Bryter lover og Konvensjoner

Blir dette vindkraftverket bygget, vil det komme i konflikt med, først og fremst Grunnlovens § 108.:

«Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.»

Den internasjonale konvensjonen om Sivile og Politiske rettigheter som Norge har ratifisert, lyder:

«I de stater der det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke eget språk.»

ILO-konvensjonen nr. 169 har artikkel 14.1 som Norge var første stat til å undertegne. Den lyder:

” Vedkommende folks eiendoms- og råderett til de landområder som de tradisjonelt besitter, skal anerkjennes. Når forholdene tilsier det, skal det også treffes tiltak for å sikre vedkommende folks rett til å bruke landområder som de ikke besitter alene, men som de tradisjonelt har hatt tilgang til for sitt livsopphold og sin tradisjonelle virksomhet. I denne sammenheng skal det legges spesiell vekt på situasjonen for nomadiske folk og personer som driver flyttejordbruk.”

Vi har allerede nevnt Reindriftlovens § 22 om forbud mot å stenge flyttveier.

Dette er et avgjørende knippe med lover og konvensjoner som Norge har forpliktet seg til å følge. Hvis OED kjenner sitt ansvar, og handler i tråd med egne lover, regler og uttalelser, vil dette være den åpenbare konklusjonen:

Naturvernforbundet i Nordland mener det burde være, både juridisk korrekt, og menneskelig, at Øyfjellet vindkraftverk ikke bør se dagens lys, og at OED avviser NVE sin godkjenning av MTA-planen.

#

Reiseliv

Det har blitt bygget opp en betydelig og levedyktig reiselivs-virksomhet i Mosjøen de senere år. Denne virksomheten er basert på opplevelser i naturen og i fjellene tett rundt Mosjøen. Og som nå, uten Øyfjellet vindkraftverk, er svært attraktive tilbud. Dette er under stadig utvikling, noe som skaper mange nye arbeidsplasser – også helårs. Besøkende på Helgeland og i Nord-Norge er ute etter å oppleve natur, fjell, vann og elver. Mosjøen har det meste som kan utvikles videre. Men blir Øyfjellet vindkraftverk bygget, vil det sette en bom for videre utvikling i byen og distriktet. For to år siden ble det startet bygging av en sherpatrapp, rett opp fra byen. Den har nå kommet opp i 3000 trinn, og planlegges videre opp til Stortuva, selve majesteteten i Øyfjellet. Tretti tusen mennesker gikk til topps i den ferdige delen av trappa i 2019. Den ble offisielt åpnet av HKH Dronning Sonja den 6. juni i fjor. I tillegg til

dette er det etablert en permanent klatrerute, - via Ferrata i fjellsiden rett over byen. I tillegg arrangeres det grotteturer, også i fjellet rett over Mosjøen. Og det nyeste opplevelsesbaserte tilbudet: Zip-line. Halvveis opp i sherpatrappa kan man hekte seg på en løypestreng, seile ned over Vefsna og ende på balkongen til Fru Haugans hotell. En mektig opplevelse!

For å øke tilbudet, spesielt om vinteren, er det prosjektert en gondolbane opp fra byen. Her blir man løftet nesten ni hundre meter opp fra Mosjøen. Til vidder, til skiløyper, til en fantastisk utsikt, nordlys og uberørte fjell, til akebakker og verdens lengste utforkjøring ned til byen igjen. Dette gir, sammen med alle de etablerte kulturaktivitetene i Mosjøen, byen en sterk identitet av natur og kultur. Men etablering av Øyfjellet vindkraftverk vil ødelegge denne satsingen fullstendig, og Mosjøen vil framstå som den grå industribyen som ikke forsto sitt beste.

MTA – planen inneholder ikke noen utredning om konsekvensene for den reiselivs-satsingen som har foregått og som foregår ennå mer intens i Mosjøen. Reiseliv som næring er faktisk ikke nevnt i det hele tatt. Ei heller konsekvenser for arbeidsplasser i denne næringen, som vil bli sterkt berørt. For ikke å si,- utradert. Det kan virke som om Eolus Vind Norge AS helst ikke ser at det finnes arbeidsplasser som vil forsvinne, eller at grunnlaget for nye arbeidsplasser i reiselivsnæringen blir borte med etableringen av Øyfjellet Vindkraftverk.

I utredninger fra Norconsult om reiseliv og vindkraft, er anlegget på Smøla trukket fram som et eksempel på hvor vellykket en vindkraftanlegg er for turisme og reiseliv. Det refereres til en voldsom økning i antall overnattinger fra 50 sengeplasser i år 2000 til 500 sengeplasser i 2005. Det vises også til økningen i personbilenheter i fergetrafikken til og fra Smøla, fra ca. 180 til 375 pr. døgn.

Dette er ikke noe tegn på at turisme og reiseliv har noen økning på Smøla. Derimot viser det tydelig at en rekke kommunestyre, representanter for kommunal – og fylkes – administrasjon og andre som f.eks. potensielle entreprenører har besøkt øya. Alle sponset av utbyggere av planlagte vindkraftverk i de respektive kommuner og fylker, eller som potensielle anbudstilbydere ved utbygging av slike verk. Det er for lengst kjent at dette er grunnen til økningen av overnattinger og fergetrafikk til Smøla. Og ikke turister, eller folk i reiselivssammenheng. Naturvernforbundet i Nordland er overrasket over at Norconsult ennå benytter denne gamle statistikken i 2013 for å kolportere et argument om vindturbinenes foretrukkelighet for å øke turisme og reiseliv. **Det er ganske enkelt ikke sant.**

Naturvernforbundet i Nordland, vil også på dette grunnlag avvise NVE sin godkjenning av MTA-planen for Øyfjellet vindkraftverk.

#

Friluftslivet

Denne tabellen er bare en av Norconsult sine mange konklusjoner i slik tabellform, som omhandler friluftslivet i planområdet, både under anleggs- og driftsfasen:

Øyfjellet : Lite / middels positivt omfang.

Dette området blir sterkt berørt, men vurderes å ha liten verdi for friluftslivet.

Området regnes som vanskelig tilgjengelig og blir derfor lite brukt. Adkomstveiene kan ha verdi som adkomsttraseer inn i området.

Øvrig del av tiltaksområdet : Lite / middels positivt omfang.

Dette området blir sterkt berørt, men vurderes å ha liten verdi for friluftslivet.

Adkomstveiene kan ha verdi som adkomsttraseer inn i området.

d/

Altså: Det positive her er verdien av nye veianlegg og betydningen for lettvent adkomst til området. Som ellers er uten verdi. Den vanlige formuleringen (Fig. 1) som vi refererte på side 2 i dette dokumentet. Dette føyer seg inn i rekken av utredninger som i stor grad underslår eventuelle forhold som kan komme til å få gradering «*Stor negativ konsekvens*». Når Naturvernforbundet snakker med folk i Mosjøen som driver med aktivt friluftsliv, får vi en helt annen beskrivelse av viktigheten av disse områdene. Planområdet er svært mye besøkt, både sommer og vinter. Spesielt Øyfellet med alle sine utsiktspunkter.

(Under Reiseliv har vi rapportert 30.000 besøkende opp sherpatrappa, hvorav de fleste finner veien videre opp til Øyfellet. Det bygges nå sherpatrapp til toppen av Stortuva,)

Brurskanken turlag (DNT-Mosjøen):

Lederen Anne Krutnes gikk ut i media (Lokalavisa Helgelendingen) høsten 2019, og uttalte at dersom Øyfellet vindkraftverk ble bygget, ble det helt slutt på friluftslivet, og deres turer i Øyfellet og Vesterfellet.

Vi ser igjen et stort misforhold mellom virkeligheten og folks friluftsvaner, og den tradisjonelle konklusjonen i utredningene: Liten til ingen negativ virkning.

Dette gir oss ennå et argument for å anmode OED om å avvise NVE sin godkjenning av MTA-planen for Øyfellet vindkraftverk

#

Lomsdal – Visten Nasjonalpark.

Et stykke sør for planområdet til Øyfellet vindkraftverk, ligger en av landets yngste Nasjonalparker. Det er også den parken som bærer det største preg av uberørt og inngrepsfri natur. Den er helt uten noen installasjoner, bortsett fra kulturminner i form av gamle samiske boplasser, og et par ødegårder. Her er det lite opparbeidede stier, og ikke lett å ta seg fram uten kart og kompass. Men så har parken sitt eget utvalg av besøkende: De som virkelig vil ha uberørt natur, og som klarer seg i villmarka både sommer og vinter. Og terrenget er heller ikke lett-gått, så det har sine utfordringer. Men, - dette er Lomsdal-Visten sin egenart. Arvid Sveli skrev for mange år siden en bok om dette området, før det ble nasjonalpark. Boken het: «Det gjemte landet». Nå henger denne nasjonalparken nesten sammen med planområdet for Øyfellet vindkraftverk, men foreløpig er planområdet å betrakte som en forlengelse av nasjonalparken.

«Det rådgivende utvalg for Lomsdal-Visten nasjonalpark» vedtok på sitt møte 12.12.2019. følgende:

Ad.: Planene om bygging av Øyfellet vindkraftverk i Vefsn kommune.

Det Rådgivende utvalg for Lomsdal – Visten Nasjonalpark, ser med bekymring på de nær forestående planene om å starte byggingen av 75 vindturbiner på Øyfellet / Vestfellet. Selv om typen vindturbin ennå ikke er bestemt, vil den godkjente installerte effekten på 400 MW tilsi en samlet høyde inkludert propellvinger på minimum 200 meter.

Dette anlegget vil være synlig i store deler av Lomsdal – Visten nasjonalpark.

Vår bekymring gjelder den visuelle opplevelsen av dette vindkraft-anlegget. Det mylder av synlige bevegelser som dette medfører, vil påvirke sterkt de opplevelser og den ro besøkende i nasjonalparken søker. På den måten vil det redusere kvaliteten av opplevelsene, og nasjonalparkens egentlige hensikt og oppgave.

Lomsdal – Visten nasjonalpark har sterkt preg av uberørt og inngrepsfri natur, og vil miste sitt enestående særpreg med dette anlegget.

Også på dette grunnlaget vil Naturvernforbundet i Nordland anbefale å avvise NVE sin godkjenning av MTA-planen for Øyfjellet vindkraftverk.

Naturvernforbundet i Nordland sin konklusjon:

Vi har i vår «Høringsuttalelse for MTA for Øyfjellet Vindkraftverk», datert 31.05.2019, påpekt svært dårlig kvalitetssikring for de utredninger som naturlig faller inn under Naturvernforbundets fagområde. Og konkludert med at Øyfjellet vindkraftverk ikke må bygges. Allikevel blir den godkjent av NVE, uten et eneste forbehold.

Vårt håp er nå at Olje og Energi Departementet inntar en korrekt holdning til den faglige profesjonen de er satt til å formidle og utøve, og avviser NVE sin godkjenning av MTA – planen for Øyfjellet vindkraftverk. Med så mange ankepunkter burde det være klart at vår konklusjon om at anlegget ikke bør bygges, er den eneste riktige.

Med vennlig hilsen

Bjørn Økern (sign)
Fylkesleder i Nordland
Naturvernforbundet